

СТАРО ОСИГУРАЊИКА

ГОДИНА XXXX • БРОЈ 14 • БЕОГРАД, 31. ЈУЛ 2008. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

Ручак на броду (Огист Реноар)

ТЕМА БРОЈА

Уредбом Владе
ванредна повишица

АКТУЕЛНО

За оне који сами
плаћају радни стаж

ГОВОРНИ АУТОМАТ

0700/017-017

ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ
ПОЗИВА

011/30-60-680

0 – 24h

СЕПТЕМБАР

«ТЕЖИ» 10 ОДСТО

ОД АВГУСТА

ВЕЋЕ ОСНОВИЦЕ

• Стране 4 и 5

• Страна 3

Мање Новосађана тражи посао

На евиденцији Националне службе за запошљавање у Новом Саду, крајем јуна, било је 27.602 особе. Број оних који траже посао смањен је за 20,5 процената у односу на исти период прошле године. Од овог броја 56,6 процената незапослених чине жене. Своје «ухлебље» први пут очекује 11.023 Новосађана, док је 16.579 особа већ било у радном односу. Посао, дуже од две године, чека њих 15.468. Стручни радници чине 69,3 одсто оних који очекују ново запослење, а то жели и 30,7 одсто без струке. Нестручних радника има највише на евиденцији Националне службе за запошљавање (8.470), на другом месту су радници са средњом стручном спремом (8.189), а на трећем квалификовани (6.198).

У новосадској општини, у поменутом периоду, регистровано је 28.795 пријава слободних послова. Од укупног броја пријава, 60,8 одсто су послови на одређено, а 39,2 на неодређено време. Број слободних послова повећан је за 9 одсто у односу на исто време 2007. године. Засновано је 26.057 радних односа, што представља повећање од 91,1 одсто у поређењу с минулом годином.

Врачарци могу да одахну

Особе старије од 65 година са малим примањима које живе на територији општине Врачар могу да одахну, јер сад имају бесплатну помоћ у кући, која укључује набавку намирница, одржавање личне и хигијене стана, припремање оброка.

Наиме, средствима која је обезбедила општина Врачар, у марту и априлу су обучене геронто-домаћице, које су од јула већ кренуле у домове усамљених најстаријих суграђана пружајући им неопходну помоћ.

Двојно држављанство са Црном Гором

Министарство унутрашњих послова Црне Горе завршило је текст платформе о регулисању двојног држављанства, који Влада треба да усвоји почетком августа. Према изјави министра полиције, **Јусуфа Каламперовића**, након што црногорска Влада усвоји овај документ, он ће бити понуђен на усвајање Србији али и осталим земљама бивше Југославије. Србија и Црна Гора су још крајем прошле године започеле начелне разговоре о утврђивању међусобног споразума којим би било дефинисано двојно држављанство за грађане две земље.

Опала куповна моћ потрошача Србије

Према истраживању Министарства трговине, опала је куповна моћ потрошача у Србији. То се објашњава падом просечне зараде и повећањем цена, пре свега, прехрамбених производа. Подаци се односе на мај, када је просечна зарада износила 32.147 динара и била довољна за покриће минималне потрошачке корпе која је износила 21.380 динара, али не и просечне која је коштала 33.054 динара.

Станови за социјално угрожене?

Уколико Предлог закона о социјалном становању, који је 17. јула утврдила Влада Србије, добије «зелено светло» у Народној скупштини до краја године, социјално угроженим категоријама становништва биће омогућено да лакше дођу до стана, почев од 2009. године.

Планирана је изградња од 3000 до 5000 оваквих станова, средствима из буџета и кредита банке Савета Европе, а цена квадратног метра износила би око 325 долара.

Ускоро Закон о заштити података грађана

У скупштинску процедуру, по хитном поступку, упућен је Предлог закона о заштити података о личности, који уређује заштиту, обраду и коришћење података и обезбеђује право на приватност.

Корисницима из Црне Горе

Из Подгорице је Комерцијалној банци 25. јула уплаћено 225.897 евра за пензионере који живе у Србији. Њих је, иначе, овде 1.193, а примили су пензије за месец јун. Просечна «дебљина» њиховог чека је 190 евра.

Исплата за иностранство

У другој половини јула исплаћене су пензије зарађене у Србији корисницима који живе у 18 земаља широм света.

За 6.485 корисника са подручја Војводине исплаћено је 109.894.535,71 динара, док је за 2.064 корисника са подручја Србије исплаћено 52.615.665,07 динара. «Страни» војвођански корисници примили су просечно по око 17.000 динара, док су они из Србије који живе у другим држава у просеку добили по 25 и по хиљада динара. Укупно је исплаћено 162.510.200,78 динара за 8.549 пензионисаних особа, од којих више од половине живи у Немачкој, затим Аустрији, Мађарској, Француској, Чешкој, Швајцарској, Шведској, САД... а по један српски пензионер живи у Бразилу и Аустралији.

Јун за бивше републике

Пензионерима, који живе на територији бивше Југославије, јунске пензије су уплаћене 25. јула. Фонд ПИО исплатио је припадности за око 18.500 својих корисника, што је укупно више од 200 милиона динара.

Чек из Скопља

Исплата јунских пензија за 3069 македонских корисника почела је јуче. У банке у Србији, из ове државе уплаћено је 245.531,58 евра, што значи да овдашњим пензионерима просечно стиже по око 80 евра.

ЗА ОСИГУРАНИКЕ КОЈИ САМИ УЛАЂУЈУ ДОПРИНОС
ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

Од августа веће ОСНОВИЦЕ

Најнижа основица осигурања 15.843, а највиша 226.330 динара

За грађане, који сами уплаћују доприносе за пензијско и инвалидско осигурање, радни стаж ће, од 1. августа, поскупети. Основице осигурања, да подсетимо, усклађују се свака три месеца са кретањем зарада у Републици. С обзиром на то да су у претходном кварталу зараде забележиле раст од 8,28 одсто, за толико се увећавају и основице за уплату доприноса за наредно тромесечје, значи за август, септембар и октобар.

Грађани могу да се одреде за једну од 13 основица, независно од стручне спреме. Најнижа, која износи 35 одсто од просечне републичке зараде, сада је 15.843 динара. Стопа доприноса је 22 одсто, што значи да онај ко одлучи да плаћа себи стаж по најнижој основици, наредна три месеца треба да издваја по 3.485,46 динара месечно.

Провера пре уплате

Највиша основица, по којој се може уплаћивати радни стаж, а која је прецизирана Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање, износи пет просечних плата. Стога она, за претходно тромесечје, износи 226.330 динара. Значи, ко жели да себи обезбеди велику пензију, а платежне могућности му то дозвољавају, треба у наредном кварталу месечно да издваја 49.792,60 динара за доприносе.

За август месец промењене су најниже и највише основице за предузетнике, осниваче привредног друштва, адвокате и остале који спадају у ову категорију. За осми овогодишњи месец најнижа основица по којој они могу уплаћивати доприносе је 15.843, а највиша 228.040 динара.

В. Анастасијевић

КАД ПЕНЗИОНЕР МЕЊА
МЕСТО БОРАВКА

Пензија се «сели» истовремено

Коначно се мења досадашња пракса да се, приликом пресељења најстаријих, на «сеобу» пензије у ново место боравка чека и по месец – два, која, наравно, није била добра за пензионере, јер су они, ни криви ни дужни, само зато што мењају адресу, остајали без пребијеног динара. Ово се односи осим на кориснике који су право на пензију остварили у Србији, и на оне пензионисане по међународним уговорима, а селе се унутар државних граница.

До сада се дешавало да овај поступак потраје одређено време. Наиме, приликом пресељења пензије из једног у друго место, редовна процедура уступања списка предмета из филијале у филијалу (правног и финансијског) одвијала се, да тако кажемо, «пешице» – предмет је физички премештан с једног на друго место.

Убудуће ће се цео поступак одвијати по аутоматизму, јер је уведена програмска контрола. То значи да ће се електронским путем, помоћу компјутера повезаних у мрежу, овај посао одвијати, практично у дану. За пензионера који се сели, то конкретно подразумева одлазак у филијалу из које тренутно прима пензију са захтевом за пресељење својих припадности у друго место. У њему треба да буде тачно наведена адреса и поштански број места у које прелази да живи.

Ипак, треба знати да се спискови за исплату пензија ажурирају и «затварају» у Фонду и по десет дана пре него што пензионерима поштар закуца на врата или им новац «легне» на рачун. Зато би требало да, уколико корисник жели да му први део пензије буде исплаћен у новом месту боравка, промену адресе пријави до 25. у претходном месецу, а за други, до 10. у текућем месецу.

В. А.

Основица осигурања	Допринос месечно
15.843	3.485,46
18.106	3.983,32
24.444	5.377,68
29.423	6.473,06
36.213	7.966,86
39.381	8.663,82
52.056	11.452,32
57.488	12.647,36
70.162	15.435,64
90.532	19.917,04
135.798	29.875,56
181.064	39.834,08
226.330	49.792,60

ОСИГУРАНИКА
ГЛАС

ИЗДАВАЧ: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање

Директор РФ ПИО: **Горан Лончар**. Главни и одговорни уредник: **Славица Чедић**, e-mail: scedic@pio.rs
РЕДАКЦИЈА: Булевар уметности бр. 10, 11070 Београд, СЕКРЕТАРИЈАТ: 011-2017-437 факс: 2017-418.
Редакција за Војводину: Житни трг бр. 3, 21000 Нови Сад, одговорни уредник **Ика Митровић**, 021-487-7789, факс: 021-6624-359, e-mail: ika.mitrovic@piovoj.org.yu.
ШТАМПА: Комазец д.о.о, Краља Петра I бб, Инђија.
ОГЛАШАВАЊЕ: 011-2017-438
Рукописи и фотографије се не враћају

УРЕДБОМ ВЛАДЕ ВАНРЕДНА ПОМОЋ ПЕНЗИОНЕРИМА?

Септембар «тежи» 10 одсто

Просечна пензија у Србији је, и поред јануарског ванредног усклађивања, пала испод 60 одсто просечне зараде, а трошкови живота у првом полугођу порасли за 7,2 одсто

Сада је већ извесно да пензионери у Србији на наредну повишицу неће морати да чекају до исплате за октобар – ванредно повећање ће им стићи на септембарском чеку, пошто су надлежни потврдили да ће се у буџету наћи пара да се маса за исплату пензија за тај месец увећа за десет одсто.

У тренутку када се закључивао овај број «Гласа осигураника», у ресорном министарству се припремала Уредба о ванредном усклађивању пензија чији је правни основ нађен у члану 70. Устава којим је прописано да се Република Србија стара о економској сигурности пензионера. А као разлог за њено доношење наводи се «изразито тежак социјални и материјални положај корисника пензија који се последњих година перманентно погоршава», због чега је хитно потребно

предузети мере да се он бар делимично ублажи.

Наиме, просечна пензија у Србији је, и поред јануарског ванредног усклађивања, пала испод 60 одсто просечне зараде. Мање од просечног износа на чеку прима око 770.000 некада запослених, око 30.000 пензионисаних приватника и скоро 190.000 пољопривредника. Више од 90 одсто пензионера има припадности мање од просечне плате, а чак 440.000, што је 28 одсто од укупног броја корисника, добило је за мај мање од 10.000 динара. Трошкови живота су у првом полугођу порасли за 7,2 одсто, што је више од пројектованог раста за целу годину.

Предлози из «базе»

Све су то разлози да држава ванредно помогне пензионерима, не чекајући почетак наредне године, али ваља нагласити да ни после

Трајна повишица

Потпредседник српске владе задужен за социјалну политику и друштвену делатност др Јован Кркобабић појаснио је на недавно одржаној Скупштини Савеза пензионера Србије како ће се у наредном периоду поправљати тежак материјални положај најстаријих суграђана:

– Влада Србије ће, најпре, пронаћи начин да се интервентно повећају пензијске припадности за 10 одсто. Ова ванредна повишица неће искључити редовно усклађивање пензија које следује од октобра. Прецизније, она ће се одразити и на будућу основицу за обрачун пензионерских примања. Уз то, очекујемо да се до краја године усвоје измене Закона о пензијском и инвалидском осигурању како би пензије убудуће пратиле кретање зарада и, у просеку, износиле 70 одсто просечне плате. Ове измене би се примењивале од 1. јануара 2009. године, а решење ће бити устаљено и дуготрајно, без икаквих временских ограничења.

Др Кркобабић је најавио и да ће одсад у министарствима рада, финансија и здравља постојати државни секретари који ће бити задужени за пензијско осигурање.

тога просечна пензија неће прећи 60 одсто онога што, такође у просеку, примају запослени.

Оно што је, после неких изјава званичника, остало помало нејасно до тренутка када је овај број одлазио у штампу, је – да ли ће све пензије порастати за десет одсто, или ће они с нижим примањима добити који проценат више, што подразумева и да пензионери с већим износима на чековима прима нешто мањи постотак.

Такву меру би, нема сумње, поздравили они с најмањим примањима, имајући у виду да би линеарно повећање од 10 одсто, на пример, корисницима гарантованих пензија од 9.715 динара

донело 975 динара више, док би они на лимиту (90.043 динара) примили, безмало, још целу њихову пензију.

Времешнији суграђани су, иначе, чим се нова Влада Србије представила као социјално одговорна, почели да предлажу како побољшати стандард најсиромашнијих, са жељом да се, како кажу, и они дохвате «зелене гране», а не да се, после усклађивања пензија, на њој нађу само они који су увек имали довољно.

Тако је Јулијана Јаковљевић, на Скупштини Општинског удружења пензионера Зрењанин, предложила да се законом утврде критеријуми по којима би се веће пензије усклађивале за мањи проценат него што би се увећавале оне ниже.

✓ 770.902 корисника из категорија запослених (59,5%)

✓ 29.684 корисника самосталних делатности (60,7%)

✓ и готово сви пољопривредници

✓ 440.000 пензионера у Србији

прима до износа просечне пензије

у мају примило мање од 10.000 динара

✓ 7,2 % за првих шест месеци

порасли трошкови живота

Пензионер **Доната Премеру** пише да би, макар једном годишње, требало линеарно свим пензионерима дати исту суму новца – неvezано за проценте.

Драган Чорбић, председник Удружења грађана «Пензионер» из Ужица, сматра да није потребно издвојити више пара за пензије, него да би их требало другачије прерасподелити: наравно, у корист оних са најтањим пензијским чеком. Најнижа пензија, тврди он, не би смела да буде мања од 200 евра, или да свима буде једнака. Осим тога, ово Удружење очекује да се законодавац изјасни да ли је пензија продужена зарада или је то социјална категорија.

Против уравниловке

Добри познаваоци пензијских прописа подсећају да такви захтеви нису новијег датума, али и упозоравају да воде уравниловци и претварају пензије у социјална

давања. Сваки другачији вид усклађивања пореметио би односе међу корисницима, ако се има у виду да су од пресудног значаја за први износ на чеку висина зараде у току радног века и дужина стажа, а то значи да они који су дуже и више уплаћивали уз пензијски фонд имају и веће пензије. Али, они нису против тога да држава помогне пензионерима с малим примањима кроз социјалне фондове.

Сличан потез, подсећају, направила је недавно Хрватска, доносећи Закон о додатку на мировине, којим ће се окористити 364.000 пензионера. Његов задатак је да смањи разлике између примања пензионисаних 1999. године и нових који ће отићи у пензију до 2010. године (систем пензионисања је, наиме, такав да прави разлику између старих и нових корисника). Додатак се израчунава у одређеном проценту за сваку календарску

годину пензионисања, па тако повећање од четири одсто добијају они који су отишли у мировину 1999. године, јер се показало да њихове пензије најмање заостају. Свима који се пензионишу у овој години следи по 25,9 одсто, а онима који то учине 2010. године припадће повишица од 27 одсто.

Ово повећање се исплаћује као додатак и не узима се у обзир приликом редовног усклађивања које хрватским корисницима пензија следује два пута годишње. Такође, изједначен је коефицијент за најнижу пензију за све године стажа, а инвалидским пензионерима примања су увећана за 48 одсто.

Није, наравно, основано да се хрватско искуство преслика на домаћи терен, али да није без основа размишљање да се и у Србији додатно помогне најугроженијим пензионерима потврђује и изјава министра финансија **Диане Драгутиновић**:

Социјална заштита

Представници Демократског синдиката пензионера Србије залажу се за доношење Закона о социјалној заштити пензионера, којим би се одредио најнижи износ испод кога никако не би смеле да буду њихове припадности. То, сматрају они, не би требало да буде мање од 210 евра. Разлика између зарађеног и овог гарантованог износа би се исплаћивала из државног Фонда социјалне заштите, а он би се «пунио» уплатом посебног наменског пореза на доходак предузећа и дотацијама из буџета.

– ... Пре сам присталица селективног приступа, пажљивог одмеравања најнижих и највиших пензија, што могуће укључује и њихову различиту динамику раста, али још има простора за договоре на ту тему.

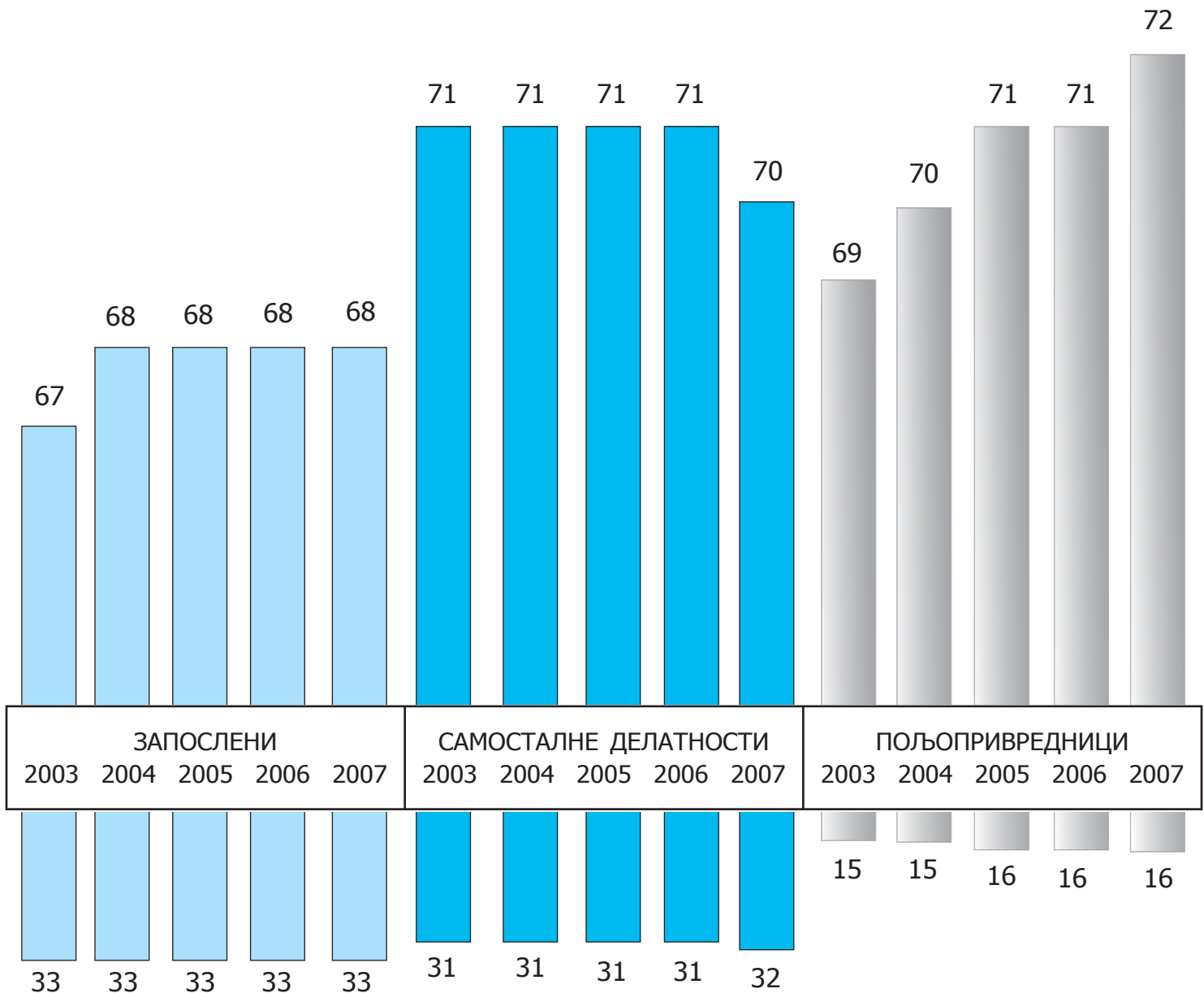
Мирослав Мектеровић

ПРОСЕЧНЕ ЗАРАДЕ И ПРОСЕЧНЕ ПЕНЗИЈЕ У 2008. ГОДИНИ

Месец	Просечна зарада	Индекс кретања зарада	Индекс трошкова живота	Просечна нето зарада (без пореза и доприноса)	ПРОСЕЧНА ПЕНЗИЈА (процент у просечној нето заради)		
					запослени	самосталне делатности	пољопривредници
Јануар	39.331	81,73	100,8	28.230	17.781 (62,99)	17.343 (61,43)	6.649 (23,55)
Фебруар	43.218	109,88	100,6	30.982	17.782 (57,39)	17.353 (56,01)	6.649 (21,46)
Март	42.873	99,2	101,6	30.809	17.784 (57,72)	17.365 (56,36)	6.649 (21,58)
Април	45.355	105,79	101,8	32.562	19.024 (58,42)	18.594 (57,10)	7.112 (21,84)
Мај	44.838	98,85	101,6	32.147	19.026 (59,18)	18.613 (57,90)	7.112 (22,12)
Јун	45.608	101,72	100,5	32.648	19.026 (58,27)	18.620 (57,03)	7.112 (21,78)

ПРОСЕЧНА СТАРОСТ КОРИСНИКА СТАРОСНЕ ПЕНЗИЈЕ (у децембру)

ПРОСЕЧАН СТАЖ КОРИСНИКА СТАРОСНЕ ПЕНЗИЈЕ (у децембру)

Припремио: Радомир Гојковић

ТРИ ГОДИНЕ РАДА ФОНДА СОЛИДАРНОСТИ

Гарант радничких права

За скоро једанаест и по хиљада радника из фирми које су отишле у стечај исплаћено нешто више од милијарду динара

Основао пре три године управо зато да би радницима чија је фирма отишла под стечај било омогућено да наплате бар део зарађеног, Фонд солидарности је за кратко време потпуно оправдао своје постојање. Од око 20.000 разматраних радничких захтева, позитивно је решено 11.447, а негативно 5.150. За осталих, више од 4.000 захтева, поступак је обустављен, јер нису били предмет решавања поменути државне институције, према слову закона, каже за наш лист **Јаблан Обрадовић**, директор Фонда солидарности.

– Законодавац је јасно одредио границу – само радници из предузећа која су отишла под стечај, од 2005. године имају право да од нас наплате своја потраживања. Затим, прецизиран је рок од 15 дана од покретања стечајног поступка, у коме радник мора да преда захтев Фонду солидарности. Радник лично мора да наплати своја потраживања, пошто ово право није преносиво нити наследно. Ми исплаћујемо зараде које је послодавац остао дужан за девет месеци пре стечаја, у висини минималне републичке зараде, а за тај период плаћени су и доприноси за социјално осигурање – објашњава директор Обрадовић.

Радницима који су код Фонда остварили право на наплату својих потраживања исплаћено је за ове три године 1.007.209.456,00 динара. С обзиром на то да се на овај начин добија девет минималних месечних зарада, према подацима који важе на дан исплате, цифре које радници добијају се мењају: просек у 2005. години био је 56.654 динара, у 2006. – 65.538, а у 2007. је износио 78.293, док је ове године 86.488 динара.

– Треба нагласити да је држава увек на време издвајала потребна средства и достављала их Фонду, тако да се досад ниједном није догодило да радник добије решење да је остварио право на наплату бар дела зарађених плата који му ми можемо исплатити, а да за то није било новца на рачуну. Морам да нагласим да од дана доношења правоснажног решења па до момента кад радник може да подигне свој новац никад није прошло више од пет дана, као и то да је сваки поднети захтев који

Фирме са већим бројем запослених који су остварили право на исплату потраживања код Фонда солидарности

	Назив фирме	Број решења	Укупне исплате у динара
1	ГИД, Димитровград	827	69.022.401,00
2	ДП «Переш», Бачки Виногради	97	4.564.120,00
3	Фабрика рукавица «Ц. Звезда», Сомбор	52	7.577.146,00
4	АД «Тргокоп», Димитровград	51	7.185.330,00
5	«Плантекс», Пландиште	76	6.484.171,00
6	«Минел еним», Београд	70	6.625.244,00
7	ДАСП «Лозница превоз», Лозница	98	9.338.150,00
8	ДП «Зеленгора», Умка	1002	72.100.880,00
9	«Ауторемонт», Лозница	51	7.497.866,00
10	ЖКИ «Инђија», Инђија	315	23.157.711,00
11	КТК «Бука Динић», Ниш	414	27.103.176,00
12	«Победа арматуре», Петроварадин	153	8.188.935,00
13	ДИ «Пореч» АД, Мосна	150	13.816.440,00
14	АД «Ливница Вршац», Вршац	32	4.533.152,00
15	АД «Штампарија бакар», Бор	95	12.172.829,00
16	АД «Алкрој», Алибунар	131	14.549.781,00
17	ЈАСТУП «Бор превоз», Бор	236	33.066.862,00
18	ДГП «Победа», Блаце	81	7.971.345,00
19	ДП «Весна», Бела Паланка	592	82.195.264,00
20	ДОО «Призбест», Страгари	68	10.038.528,00
21	ФО «Лимка», Пријепоље	359	33.360.400,00
22	«Телеоптик», Земун	1215	73.710.336,00
23	СРЦ «Младост», Бор	73	5.630.840,00
24	ДПК «Деса Петронијевић», Ужице	372	20.016.417,00
25	Инекс «Црвена Звезда», Младеновац	557	34.573.168,00
26	ТП «Јединство», Младеновац	269	16.817.073,00

је имао све услове да буде позитивно решен тако и одрађен и исплаћен. На овакав начин ми смо, за кратко време, постали, у ствари, гарант радничких права, последња нада и једина могућност да бар део оног што су зарадили а што им је послодавац остао дужан и наплате. Ми сви у Фонду ово сматрамо великим успехом најмлађе државне установе – истиче Јаблан Обрадовић.

Иначе, од ове године Фонд, у складу са законском регулативом, може приходовати и то тако што се, из фирме чијим су радницима исплаћене заостале зараде, део новца од стечајне масе уплаћује на рачун Фонда солидарности. Наиме, послодавац у стечају постаје

дужник Фонда, јер је раднику исплатио оно што фирма није – појашњава наш саговорник:

– Дужничко право радника према послодавцу сада прелази код нас и ми добијамо овај део новца из стечајне масе. Уплате су нам стигле већ из две фирме «ГИД» Димитровград и «Провамин», Сремска Митровица. Нису то, додуше, били исти износи као они које смо исплатили радницима, али то зависи од укупне стечајне масе (за раднике «ГИД»-а смо, на пример, дали 72 милиона, а враћено нам је 14), али је то корак напред и растерећење државног буџета за толико колико нама уплате.

В. Анастасијевић

КАКО ПОМОЋИ ВРЕМЕШНИМ ЉУДИМА С ПСИХИЧКИМ СМЕТЊАМА

Лековита топлина дома

За остарелу и болесну особу важно је да што дуже остане у кругу породице, пошто се свако удаљавање од ње највише одражава на ментално здравље

Наше становништво, све старије, пре него што заувек склопи «књигу живота» суочава се са многобројним здравственим тегобама од којих су, без сумње, најтеже оне узроковане «недовољном контролом ума» и свеопштом беспомоћношћу. Људи, који не могу више да се сами старају о себи, постају наједном велики терет понајпре властитој деци, породици, пријатељима, комшијама, друштву... Засад је, изгледа, њихова највећа узданица – Градски завод за геронтологију и кућно лечење. Домови за старе су, свакако, «друга адреса» којој могу да се обрате «за спас». Међутим, они су «резервисани» за имућније.

Према речима др **Владана Чокића**, директора Дома за старије особе «Луг», учесника симпозијума на Коларчевом универзитету, посвећеног тешкоћама остарелих са психичким сметњама, деменција постаје све озбиљнији проблем у свету у току трећег животног доба. Она је стечени синдром који на крају оштећује памћење, расуђивање, говор и остале сазнајне функције. Синдром није лако дијагностиковати, посебно не у почетку. Општи проблеми са памћењем, неразумевање, непримерено понашање, карактеристични за ране и развојне фазе болести, често се тумаче као што је очекивано у познијим годинама, као «лични печат» или се игноришу.

Најчешћи разлог деменције јесте – Алцхајмерова болест. У једној

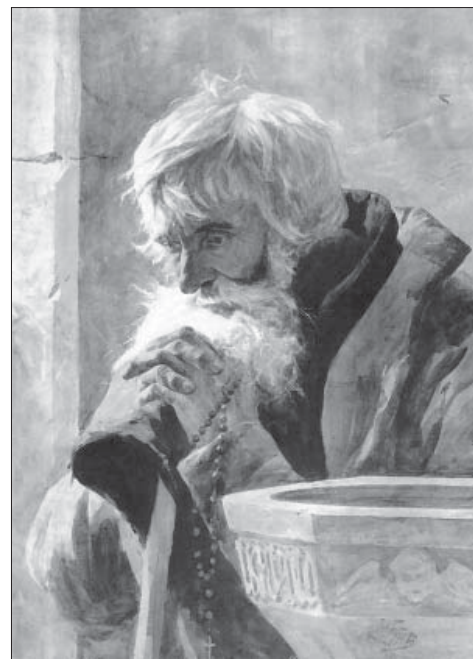
свеобухватнијој студији показано је да је деменција очита код мање од 3 одсто оних у старосној групи од 65 до 69 година, да би у старосној групи од 85 до 89 година достигла 30 одсто. Нажалост, још увек не постоји успешна терапија код деменције.

Чланови породице, у почетку, имају кључну улогу у нези дементне особе, али комплексност саме болести, величина породице и кућни распоред отежавају помоћ таквим особама. Отуд се оне морају збринуте социјалним и здравственим програмом у социјалним установама – истиче др Чокић.

Гледано из економског угла, напомиње др Владан Чокић, наша земља се суочава са додатним проблемом – више од 40 одсто старијих родитеља издржава своју радно способну децу (потпуно или делимично), а само 10 одсто деце издржава своје старе родитеље.

Прим. др сци **Александра Милићевић Калаших**, из Градског завода за геронтологију и кућно лечење, напомиње да је за стару и болесну особу потребно да што дуже остане у свом, природном окружењу, под окриљем породице. Уколико буде истргнута из свог «породичног гнезда» њен «здравствени билтен» ће се, свакако, умногоме погоршати.

– Важно је зауставити дискриминацију људи према годинама старости. Ми морамо да правимо службу која одговара болесницима а не која нама одговара. Пре

Кад човека сустигну године, он најчешће у глави листа «књигу живота»

две године у Психијатријској болници «Др Лаза Лазаревић» укинута је Одељење за геријатрију, пошто је тадашњи директор ове здравствене куће проценио да такво одељење није потребно. Имамо велики проблем приликом смештаја старијих људи с психичким сметњама. Кад хоћете да их сместите на геријатријско одељење кажу – то није случај за нас. Кад потом хоћете да их стационарирате у одељење психијатрије веле – е, то је стара особа и овде ће је претући – каже др Александра Милићевић Калаших, и додаје:

– Неопходни су нам центри за помоћно живљење. Ту би овакви људи имали смештај налик своме дому, а особе задужене за старање о њима биле би им «на дохват руке». Међутим, још увек нисмо препознати у организовању здравственог система. Једноставно, услуге Градског завода за геронтологију и кућно лечење неће да сагледају они који би то требало. И даље човека сувише збрињавамо парцијално, а тимски рад, има пресудну улогу – подвлачи познати геронтопсихијатар.

Татјана Кршић

Удовци се чешће поново жене

– Брачни парови се ређе одлучују за живот у дому за старе, јер један од њих ако се други разболи преузима бригу о њему.

Промене у брачном статусу у познијим годинама обично имају велики утицај на каснији живот удовца, који губи подршку након смрти супруге. Насупрот томе, удовице се добро сналазе и задржавају мрежу помоћи које су имале и пре смрти мужа.

Особено је да су углавном старији мушкарци у браку док су старије жене удовице. Такође, с познијим годинама смањује се број бракова и увећава број удовица. Разлог томе је што жене живе дуже од мушкараца и обично се удају за старије. Исто, старији удовци се чешће

поново жене од старијих удовица а што је, иначе, последица «прописаних» културних норми. При том је релативно мали број старијих људи разведен, пошто је за ове генерације развод био мање социјално прихватљива категорија.

С обзиром на то да млади сада најчешће олако раскидају брачну везу ваља ускоро очекивати и повећан број разведених у позним годинама. А то ће утицати, без сумње, на досад важеће норме и већ устаљену подршку фамилије и државног социјалног програма односно захтеваће његово прилагођавање «датој ситуацији» – указује др Владан Чокић.

ВАНИНСТИТУЦИОНАЛНА ЗАШТИТА СТАРИХ, ИЗАЗОВ 21. ВЕКА

Геронто-домаћица стиже бициклом

Од локалне самоуправе се ипак очекује подршка и већа помоћ онима који се баве старим људима

Дневни центар, који је Каритас отворио у Сремској Митровици пре пет година, у изнајмљеној кући, површине 130 квадратних метара, показује како се, кад «мука притисне», може пружити помоћ старима, без официјелне помоћи државних институција. У почетку су у овом Центру опслуживали 27 а данас око 55-60 старијих лица, са територије Града и приградског насеља Лаћарак.

И док је за 10-15 корисника, који свакодневно око 6 сати бораве у Центру, организован превоз, геронто-домаћица долази бициклом, а то чине и неки од 15 волонтера, од којих најстарији има 70 година. Уторком се окупљају религиозни корисници и њихова група се зове «Група молитељица», а по потреби долази католички свештеник који исповеда болеснике и ради са умирућим, неизлечивим и оболелим старијим особама.

Суморна демографска слика

Вредна пажње је и активност Црвеног крста у Трстенику који помаже старачким сеоским домаћинствима у селима Лободер и Рајинац у којима су од 195 становника, 165 лица старија од 65 година а 116 живе сами или у старачком домаћинству.

У ситуацији када аутобус саобраћа само једном недељно од ових села до Трстеника, када већина сељана нема средства ни за карту а камоли за лекове, много значи долазак волонтера који их посећују два пута недељно и доносе храну, посета лекара, да пропише лекове и посаветује,

долазак агронома који даје стручне савете, волонтера који набављају семенску робу и вештачко ђубриво... Старима се бави и Удружење грађана «Викторија» у Крагујевцу, које је 2004. године започело са организовањем група за самопомоћ којих данас има око 50 а које чини по десетак чланова, старости од 60 до 80 година. Чланови међусобно успостављају контакт и помажу се, и уколико неко од њих не дође на састанак значи да је болестан и да му је одмах потребна помоћ.

За разлику од њих, сврха програма «Лингве» у Краљеви је помоћ старијим, избегличким, интерно расељеним лицима да кроз добијање микро-кредита ублаже последице избеглиштва и побољшају квалитет живота.

У Београду већ дуже време ради Теле апел кроз Програм психосоцијалне подршке под називом «Добар дан, како сте». На телефон (011/21 83 744) месечно се обави око 600 разговора, а дежурни координатор - социјални радник даје потребне информације и упућује на помоћ. Ово су само неки од примера како се може помоћи старима.

На основу демографских истраживања у Србији, 16 одсто од укупне популације старије је од 65 година, процена је да ће их средином века бити 27 процената, док ће се број особа преко 80 година утростручити.

Капацитети 38 државних и неколико десетина приватних домова за смештај старих лица и дневни центри нису довољни, па геронтологе, социјалне раднике и све друге који се баве старима, већ дуже време заокупља питање – како обезбедити њихову што бољу ванинституционалну заштиту. Томе су, између осталог, посвећени и напори Тима за имплементацију Стратегије за смањење сиромаштва а недавно је у Београду, у организацији ОЦД «Амиту», на ову тему, одржан састанак представника 74 организације цивилног друштва из Србије које се баве старима.

Волонтери као «спасиоци»

- Циљ нам је био да покажемо добре примере у пракси ванинституционалне заштите старих, које спроводе поједине организације цивилног друштва како би

и друге организације могле да унапреде своје активности са старијима, да охрабримо локалне самоуправе, посебно оне у неразвијеним општинама, како да почну да развијају услуге за старе, и да надлежне подсетимо на што скорије доношење Закона о волонтерском раду - рекла је мр **Нада Сатарих** из «Амитија».

Законска је обавеза локалних самоуправа да обезбеђују услуге социјалне заштите на локалном нивоу као што су помоћ у кући, дневни центри за старије итд.

Међутим, како још нису решена питања везана за финансијску децентрализацију, усвојени минимални стандарди и процедуре за лиценцирање пружалаца услуга, локалне самоуправе би требало да преузму активнију улогу и покрену барем оне услуге које ће одговорити на приоритетне потребе и захтеве времешнијих грађана.

Има мишљења да је јефтине и једноставније развијати услуге у сарадњи са организацијама цивилног друштва или подржати оне ОЦД које већ пружају неки вид подршке старијима, него формирати нове службе при установама или институцијама социјалне заштите. Одлука, ипак, остаје на локалним самоуправама, које треба да процене да је целисходније оснивати нову службу или материјално и просторно помагати оне који се већ баве старим људима. Оно што је извесно то је да је помоћ све потребнија јер је становништво све старије.

Миланка Иванчајић

Заједно је лакше

Тања Латковић Крстић

Млађани посетиоци

Опчињене рукотворинама

ПОВРАТАК СТАРИМ ВЕШТИНАМА

Што Сремице знају да ткају

Уз радове ткаља, миљеи, столњаци, чаршави, пешкири и још штошта, из породичних шкриња, на изложби у Сремским Карловцима

Неколико лепих повода у Савезу инвалида рада Сремских Карловаца – обележавање 10 успешних година, крсне славе Свети Прокопије, и прво излагање секције Карловачких ткаља, окупило је недавно, у Галерији културног центра, бројне госте. Покровитељ изложбе је Скупштина општине Сремски Карловци, која увек има разумевања и новца за активности ове вредне организације.

У галеријском простору, коме су живот удахнули радови вредних руку неколико генерација Сремица, нашли су се миљеи, столњаци, завесе, чаршави, пешкири и још штошта, рађени разноврсним техникама: ришеље, ажур, поентлас, нецање, гобленски и пуњени вез, ткано свилено српско платно...

За тај део изложбе активисткиње су обишле многе домаћице које су, из

породичних колекција, издвојиле неке ручне радове са жељом да и млади запазе ту лепоту и појеле да раде нешто слично. «Боје се ове младе игле за ручни рад, ко Трноружице!», био је шаљиви коментар првог дана изложбе.

Вера у пројекат

У месту које само по себи носи шмек старине и традиције, враћање старом занату, као што је ткање, дочекано је с радошћу, али и знатижељом. Веру у цео пројекат, који је Општинска организација СИР остварила сарађујући са Министарством рада и социјалне политике, имали су сви, и председник **Олга Димитрић**, и руководилац секције **Тања Латковић Крстић**, и полазнице школе ткања која је почела у априлу ове године. Културни центар дао је две просторије где су смештена четири разбоја на којима су, протеклих месеци, занат пекле нове, младе ткаље.

Тања, која се као текстилни техничар већ годинама приватно бави овим послом, жели да што више њених суграђанки овлада вештином ткања. Због тога је она сваког радног дана у «ткачници» између 18 и 21 сат, а жене долазе да се опусте уз разбоје, да науче занат, да се друже у лепој атмосфери.

На изложби, чији су посетиоци углавном биле жене, изречена је и стара пословица «Да је ткати као зјати, све би зјале биле ткаље!»

Заборављају све друго

Јесте, занат је захтеван, једнодушне су новопечене ткаље. Али, мислећи о том послу заборављају све друго, и радују се тканини која се појављује

Олга Димитрић

пред њиховим очима. Од те метраже касније се могу шити хаљине, панталоне, комплети, а могу се ткати и мантили, шалови, понча и други одевни предмети, у зависности од вештине. Неки комади одеће изложени су у галерији, а неки су се већ «прошетали» на ткаљама – манекенкама током манифестација «Мој метар Дунава» у Новом Саду и «Куглоф» у Сремским Карловцима.

У недостатку потребне законске регулативе за запошљавање инвалида рада овај и слични пројекти, рађени са Министарством, могу допринети квалитетнијем животу оних који још увек имају неку радну способност. Због тога је председник Савеза инвалида рада Војводине, **Стана Свиларов**, честитајући домаћинима, пожелела наставак обуке на разбојима, јер та вештина једнога дана може донети и зараду.

Ика Митровић

Данијела Црнојачки: ово је наш рад

НАШ САГОВОРНИК: ЗАГОРКА ИСАКОВИЋ

Од «Моравке» до Шекспирове Оливије

Маштала да буде балерина али је «глумачки ген» био пресудан, а фамилија Исаковић касније постаје мала позоришна династија

Бити глумац у Београду права је дивота. Сви те нешто питају, сликају, нуде ти улоге. А бити глумац у Крушевцу или Шапцу то је већ нешто друго, упола те мање сликају, питају и нуде улоге. Зато са великим задовољством разговарамо са дугогодишњом првакињом Шабачког народног позоришта **Загорком Исаковић** која је, ето, за београдске медије била мање интересантна него многи анонимни београдски глумци.

Обоје смо из Лешнице, а у Лешници велика Исаковића кафана и нешто што многа позоришта нису имала: завеса и на њој слика како Нерон посматра Рим док гори. Дело Вашег рођака и познатог сликара Бране Мирковића. За нас, децу, та слика је често била већи доживљај него гостовање путујућих позоришних трупа. А да ли је на Вас та завеса утицала да постанете глумица?

– Можда, али не толико јер сам тада, у младости, желела да будем балерина, а од тога ме је стално одвраћала бака, жена са села, говорећи: ајде, бежи дете, да идеш па да се ногаташ, срамота! И тако сам се ја нашла у Шабачкој учитељској школи, а глумица сам постала захваљујући тадашњим позоришним великанима.

Сигурно случајно, јер сте се спремали за учитељицу.

– Може се рећи, пошто је овако било: чувени професор српског језика, иначе мој стриц, водио је Драмску

секцију Учитељске школе и кад смо спремали народни комад са певањем «Моравка», пошто сам добро певала и у школи и у црквеном хору, добила сам мало «бољу» певачку улогу: била сам солиста крај шедрвана, а не у групи девојака.

Стриц профа даје Вам праву, глумачку, а не певачку улогу?

– Мало другачије. Била је окупација, многи познати глумци путују по провинцији и играју, не за критику, већ да би преживели. Тако се у Шапцу нашла трупа коју је водио наш земљак из Штитара **Теја Тадић**, а у трупи су били **Виктор Старчевић**, **Невенка Урбанова**, **Евица Микулић**, **Вања Марковић**... И опет је група нас музикалних будућих учитељица заједно наступила у познатом комаду «Зулумћар» **Светозара Ћоровића**, али ми нисмо само певале већ и понешто причале, да не кажем глумиле.

И тако сте Ви, постепено, све више на позоришним даскама.

– Да. А у Шапцу се, поред неколико познатих глумаца, рецимо **Блаженке Каталић** нашао и чувени **Јуриј Љвович Ракитин**, некадашњи редитељ Царског московског позоришта. И пошто је Теја Тадић пријатељ моје породице поново сам се нашла на подијуму у драми **Максима Горког** «Малограђанин» коју су њих двојица заједно режирала. Самоиницијативно сам направила један гест, покрет руком, скинула прашину са лампе у сцени када се Татјана

трује, Ракитин је то приметио и после представе ми рекао: њу, госпођа Загорка, ви дођете у мења и ви будете велика глумица. И збиља, обојица су са мном радила, и тако сам ја првог јануара 1947. постала професионална глумица Шабачког позоришта.

А онда Ракитин прелази у Нови Сад, а у Шабац стиже познати глумац и редитељ Александар Огњеновић. У приватном животу будући супруг, а у позоришном редитељ који Вам је пружио шансу да се исказате у светском репертоару?

– Да, он је просто препородио и тада већ успешно позориште у Шапцу. С њим сам прво радила «Силе» **Бранимира Ћосића**, такође из Штитара. Ту сам играла ћерку богаташа, а онда замислите: у Шапцу Шекспирова «Богојављенска ноћ». Знате шта је тада, одмах после рата, Огњеновић направио – направио је ротациону бину, коју су наши техничари ручно, тзв. шпајсевима окретали. А на тој бини налазио се читав град

у три дела: трг, Оливијино предворје и кућа принца Орсинија. Играла сам Оливију, а представа је доживела такав успех да су људи долазили за карте у четири ујутру.

И опет одлазак, али не у Нови Сад, јер се Огњеновић враћа у Београд.

– Али зато долази **Саша Гловацки** који наставља успешни поход Шабачког позоришта ка највишим донетима театра. Радио је с нама комад «Три пара хозентрегера» **Бране Црнчевића**. Долази затим и **Миле Гајић**, а ја играм из представе у представу, од Ибзенових «Авети» до оне популарне комедије «Боинг, боинг».

Чекајте, Ви више говорите о познатим редитељима него о својим запаженим улогама?

– Опет морам почети од редитеља, јер је дошао да ради с нама редитељ из Загреба **Богдан Јерковић**, који је режировао драму Горког «Последњи», у којој сам играла мајку четворо деце и добила награду за најбољу женску улогу на познатим сусретима српских позоришта «Јоаким Вујић».

У српској историји имали смо познате династије, по селима познате виноградске династије, или по градовима лекарске, а мени се чини да је највећа позоришна династија она која потиче од вас Исаковића. Докажите то простим набрајањем?

– Ха-ха, добро. Па, ето, мој супруг **Александар Огњеновић** и ја, па син **Младен** сада у Шабачком позоришту, ћерка **Огњенка** у Београдском народном, зет по сестри **Цане Фирауновић**, и други зет **Милош Жутић**, и једна снајка је била глумица, и на крају унука **Ања**, такође у Народном и опет зет **Милорад Мандић Манда**. Можда сам и неког прескочила, али да смо збиља династија јесмо, али не историјска већ позоришна.

Бора Ољачић

ЈЕТРА ГЛАВНА ЛАБОРАТОРИЈА ОРГАНИЗМА

Алкохол највећи непријатељ

Уколико закаже функција јетре, настаје поремећај у централном нервном систему, помућење свести и измењено понашање

Код одраслих људи јетра је тешка између 1-2,5 килограма, мекана је, црвеносмеђе боје, клинастог облика, састоји се из два дела и налази се са десне стране трбушне дупље, одмах испод дијафрагме. Представља највећу жлезду у људском организму, и једини је унутрашњи орган који се може регенерисати. Обавља многе значајне функције у очувању здравља човека па су је стари Грци сматрали органом који контролише друге органе, укључујући и функције мозга. То је сасвим разумљиво ако се има у виду значајна улога јетре у детоксикацији отрова које уносимо с појединим лековима, алкохолом и одређеном храном. Уколико функција

Проф. др Рада Јешић

јетре закаже, настаје поремећај у централном нервном систему, помућење свести и поремећај понашања.

Хипократ наводи случај човека који је дошао у фазу да због оштећења јетре, које је проузроковало оштећење мозга, лаје као пас.

Јетра, коју данас називају главном лабораторијом организма, има кључну улогу у метаболизму шећера, масти и угљених хидрата, детоксикацији организма од разних токсина, а посебно у стварању ензима у жучи који помажу разградњи хране и њиховом претварању у супстанце корисне за живот.

Мета за многе вирусе

Како се јетра налази на «раскрсници», на којој се сусрећу два крвотока, подложна је многим болестима које се, најчешће, преносе преко крви – објашњава проф. др **Рада Јешић**, из Института за дигестивне болести Клиничког центра Србије. Најчешће је нападају вируси А или Б, који узрокују жутицу, затим вирус Ц, који има за после-

дицу све опаснији хепатитис. Велики непријатељ овог важног људског органа јесте – алкохол, који може да доведе до цирозе, аутоимуне и криптогене болести с видљивим последицама али непознатим узроком.

Јетру могу «напасти» и многе друге болести и урођене аномалије као што су - цисте. У питању су шупљине које су «празне», или испуњене паразитима (ехинококус) али могу бити испуњене и крвљу. Обично не стварају проблеме, а најчешће се уочавају током рутинског снимања. Углавном се ради о урођеним, обичним цистама које не захтевају никакву интервенцију.

Последица лоших навика

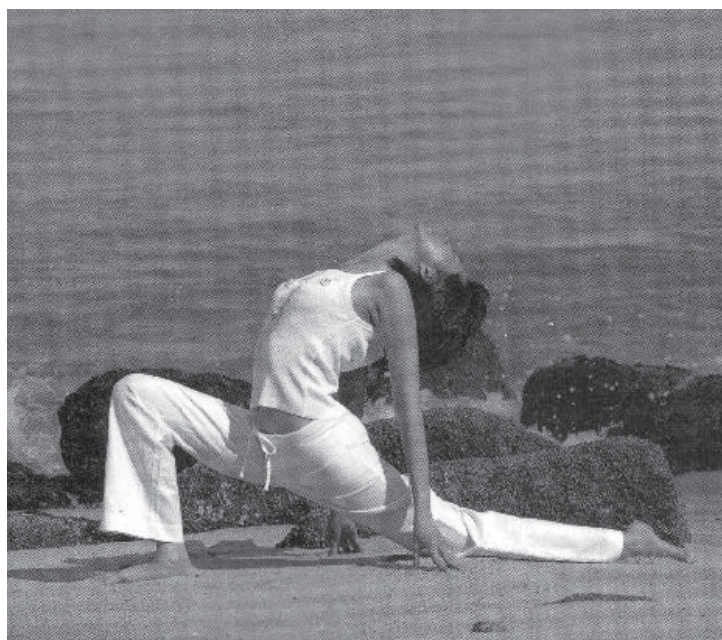
– Уколико се на ултразвучку утврди да су испуњене одређеним садржајем, настављамо даља испитивања и

одређујемо терапију – каже проф. Јешић.

– Међутим, наставља даље саговорница, у пракси се све чешће сусрећемо са такозваном масном јетром или стеатозом. Према статистичким подацима, од ње болује око 20 одсто популације, односно свака пета особа. Масна јетра се, обично, открива случајно, рутинским прегледом. Пацијенти ретко имају препознатљиве симптоме болести као што су, рецимо: замор, слабост, надутост или нелагодност у горњем делу трбуха. Премда, код неких пацијената, може да се јави увећање јетре као последица стеатозе. На пример, високе вредности трансминазе (ензима јетре) у крви указују на поменуто обољење. Дијагнозу није могућно само поставити на основу биохемијске анализе крви, јер код благог облика

Прија сок од поврћа

Како је јетра у сталној «међуигри» са органима као што су бубрези, жуч, штитна жлезда, гуштерача, то је важно обезбедити исхрану која ће повољно деловати на све унутрашње органе. За здраву јетру изузетно је важна правилна функција бубрега, па је у исхрану потребно уврстити воће и поврће богато калијумом (банане, бадеме парадајз, грожђе, шљиве), уз дневно коришћење 1-2 литра воде. Традиционалан приступ «чишћењу» јетре обухвата испијање сокова од поврћа, посебно шаргарепе и цвекле, док су артичока и бели лук посебно корисни у детоксикацији штетних материја.

До здравља без вишка килограма

Мало се зна

За разлику од развијених земаља где се са трансплантацијом јетре започело 1967. године, код нас је то учињено 28 година касније. У КБЦ «Дедиње» прву трансплантацију обавио је др Божиња Радевић, и од тада до данас, 22 особе добиле су «нову јетру». У 18 случајева јетра је добијена од кадавера док су за четири пацијента дародавци били блиски рођаци, који су поклонили део своје јетре. Тренутно је на листи чекања око 60 пацијената, а извесно је да би ови спискови заинтересованих били и дужи да о овоме више знају они којима је то потребно – и пацијенти и лекари, посебно у унутрашњости.

– О јетри се у јавности и даље мало зна, па је отуд улога медија веома важна. Уз то, значајан је и један организованији програм за пресађивање органа – наводи проф. др Рада Јешић, и каже да у свету трансплантација јетре кошта 200.000 евра док је код нас петоструко јефтинија и стаје од 40 до 50 хиљада евра.

масне јетре трансминазе могу бити нормалне. У случају да 35 одсто ћелија јетре садржи масти, стеатоза може да се установи ултразвучним прегледом. Биопсија јетре се ради само код мањег броја пацијената и то као допуна дијагностике, када се претходно искључе све остале болести.

Различити узрочници

Према факторима настанка, масна јетра се дели на алкохолну и неалкохолну. Алкохолна масна јетра настаје код хроничног дуготрајног алкохолизма, док узроци неалкохолне стеатозе могу бити гојазност, стрес, шећерна болест, поремећаји у метаболизму, неправилна исхрана (недостатак беланчевина), трудница и коришћење одређених лекова.

Према објашњењу професорке Јешић, јетра садржи малу количину масти (до 5 одсто њене укупне тежине), али у случају стеатозе долази до поремећаја метаболизма и таложјења масти у јетри у већој мери него што је нормално.

Због тога се ремети функција јетре и настају оштећења, зависно од количине масти која се налази у јетри. Оштећења започињу с једноставним променама (обичне стеатозе), преко упале јетре (стеатохепатита) а завршавају се са веома тешким поремећајима и трајним

инверзибилним оштећењем (цирозом). И док је код блажих форми масне јетре могуће излечење, код цирозе јетре то није могуће.

Да би се спречило напредовање болести и чишћење масти из јетре, ако је особа гојазна саветује се смањење телесне тежине, које мора да буде постепено односно не више од 1600 грама недељно. У супротном, брзо мршављење може само да погорша стање. Неопходно је избегавање слаткиша, масти, зачина, алкохола наине свега што доприноси «складиштењу» масти у јетри.

За сада не постоји ефикасан лек за масну јетру, већ се у лечењу примењује витаминска терапија. Најчешће се прописују витамини Е и Ц, који су антиоксиданти и који чисте јетру од свих токсина, па и масноће. Да би се отклонио вишак масти у јетри потребно је да прође и шест месеци. Уколико се после тог периода не уочи побољшање, уводе се лекови који поправљају функцију јетре као што су урзодео-ксихолна киселина и мертформин. Пре њихове употребе неопходно је урадити тест на инсулинску резистенцију како би се утврдило који лек више одговара пацијенту – наглашава проф. др Рада Јешић.

Миланка Иванчајић

Јесмо ли срећни целог живота

Онима који су постављали питање да ли позитивни или негативни тренуци у животу имају само привремени или доживотни утицај на општи осећај среће појединца, одговор су дали истраживачи САД, Француске и Велике Британије, објављујући резултате свог заједничког 20-годишњег истраживања у француском «Економик журналу».

Током дводеценијског праћења задовољства животом неколико стотина испитаника, дошли су до сазнања да и најтрауматичнији догађаји изазивају тек привремени пад расположења код појединца, али да убрзо код њих долази до адаптације на нове околности.

Дијабетес и неплодност

Судећи према резултатима до којих су дошли истраживачи са Универзитета Квинс у Белфасту, дијабетес, као и превелика или премала телесна тежина, могу да имају негативан утицај на плодност мушкараца.

Образованији касније умиру

Уколико се прихвате резултати истраживања америчких научника, пад смртности, узрокованих најчешће, неким обликом рака, могуће је објаснити напретком међу образованом популацијом. Што су људи образованији пре схватају и прихватају превентиву за спречавање малигну болести.

Гени диктирају болест

Научници са америчког Универзитета Браун открили су да је мутација на гену названом GIGY F2 директно повезана са развојем Паркинсонове болести у породицама са историјом овог дегенеративног обољења.

Научници верују да ће сазнање до којег су дошли након испитивања ДНК 249 особа са поменутом болешћу, које су имале најмање једног блиског рођака оболелог од Паркинсонове болести, омогућити развој нових терапеутских и превентивних стратегија за њено излечење.

На другом крају света, у Финској, научници су дошли до сазнања да је повишена концентрација холестерола у крви повезана са већим изгледима за добијање Паркинсонове болести. Ризику су најподложније особе старости између 24 и 54 године, који имају већи проценат холестерола од дозвољеног.

Откривен лек против стидљивости

Природни хормон окситоцин, који има важну улогу у току порођаја и помаже мајкама да «успоставе контакт» са својим бебама, може да помогне у савладавању стидљивости, јер смањује анксиозност и смирује фобије – сматрају научници који су вршили испитивање овог хормона.

Извесно је да ће, ако се утврди делотворност овог лека – хормона, многе стидљиве особе одахнути.

У ЧЕШКОЈ ИЗГЛАСАНА РЕФОРМА ПЕНЗИЈСКОГ СИСТЕМА

Промене у три корака

Кад се дуже живи, мора више и да се ради

Као и другде – Грчка и Француска су најчешће помињани примери – ни у Чешкој нису помогли протести. Сенат, Горњи дом Парламента, потврдио је средином јула јунску одлуку Доњег дома, па је тиме и званично изгласана реформа пензијског и система социјалног осигурања, којој се Чеси нису обрадовали.

Опет као и другде, и из истих разлога, реформа је изнуђена, јер се по старом више није могло. У земљи од 10,4 милиона становника, њих два милиона су пензионери. Сваке године њихов број се повећава за између 60 и 70 хиљада. А током протеклих 15 година, очекивани животни век је порастао за четири године, са тенденцијом да се сваких шест година продужава за још по једну.

Намет на буџет

У добу од преко 60 година данас је сваки пети Чех. Демографски тренд је такав да ће 2050. Ово бити драстично измењено – у корист пензионера. Они са преко 65 година биће већина (55 одсто) у популацији старијој од 15 година.

Све ово су били аргументи заговорницима реформе, која је пошла од премисе да, кад се већ дуже живи, мора више и да се ради.

Чеси ће тако већ 2010. изгубити досадашњу привилегију да у пензију одлазе знатно пре свих других Европљана: мушкарци са 62 године, а жене са 60 (оне без деце; мајке, могле су да се пензионишу и раније, зависно од броја деце). Број година за престанак активног радног века биће 65 за оба пола, мада ће «попуст» за мајке донекле бити задржан: оне које имају двоје или више деце, моћи ће да престану да раде већ са 62. Повећан је и минимални број радних година као услов: са 25 на 35.

Иако су, после промене политичког и економског система - повратка у капитализам – и у Чешкој заживели приватни пензијски фондови, у основи је задржан стари социјалистички модел, по коме се пензије исплаћују из доприноса запослених. Ове године, буџет за пензије износиће 300 милијарди чешких круна, или око 12,5 милијарди евра. То је чак 27 одсто од укупног владиног буџета. У

поређењу са остатком света, Чеси држе рекорд у томе што се чак 95 одсто свих пензија исплаћује из текућих доприноса: просек за остале европске земље је око 80 одсто и мање.

Штеде, али мало

Занимљиво је да више од четири милиона запослених Чеха индивидуално уплаћује у неки од пензијских фондова, што чини 60 одсто свих економски активних. Али ове бројке су импресивне само на први поглед. У свим овим фондовима нема више од 170 милијарди круна, што је само нешто више од половине тренутног државног пензионског фонда. То, другим речима, значи да много Чеха штеди за старе дане - али недовољно.

Укупна реформа ће иначе бити изведена у три корака. Први, који подразумева поменуто подизање «рампе за пензионисање» треба да се комплетно реализује до 2030. Други корак, који ће бити дефинисан посебним законом планираним да се усвоји до 2010, предвиђа конверзију постојећег

Како су то решили други

Најновијим реформама Чеси само следе тренд установљен у осталим земљама Централне Европе, где су решења слична.

Пољска је тако свој пензијски систем реформисала још 1998, комбинујући систем текућих доприноса са обавезним уплатама у приватне фондове. Доба за пензионисање је 65 година за мушкарце, 60 за жене.

Мађарска је обавезне уплате у приватне фондове, као допуну систему текућих доприноса, увела 1997. Систему међутим предстоје нове реформе. У пензију се одлази са 62 године, подједнако за жене и мушкарце.

Словачка је задржала систем по коме и мушкарци и жене у пензију одлазе са 62 године, а левичарска влада тврди да то неће мењати, мада се у стратегији преласка на евро ипак предвиђају промене и у овој области.

Словенија је велику реконструкцију пензијског система обавила 2000, по којој ће се до 2014. године живота за одлазак у пензију подићи на 63 за мушкарце и 61 за жене. Систем је иначе заснован на обавезним уплатама у независне фондове.

система «текућих доприноса» на систем заснован на фондовима, као и одвајање процеса прикупљања и дистрибуције пара за пензије од државног буџета. У оквиру трећег корака, који није временски омеђен, осигураницима ће бити омогућено да, ако то желе, престану да плаћају доприносе у «анонимни» пензијски фонд: моћи ће наине да се ослоне само да пензијску штедњу у неком од независних фондова, са свим добицима и ризицима које ова опција подразумева.

Што се реформи социјалног осигурања тиче, најновијим мерама – које су у Парламенту прошле са тесном већином – укида се још једно наслеђе социјализма, оно по којем се веома либерално могло одсуствовати с посла због «боловања» (Чеси су у том погледу били у европском врху). Према новом закону, прва три дана боловања неће бити више плаћана из државне касе, а с обзиром на то да се овај трошак сада преноси на послодавце, за очекивати је да ће се променити и досад лагодне навике.

Велике полемике и гунђања изазвало је и увођење «партиципације» за лекарске прегледе или за лекове на рецепт, што је раскинуло још једну карику са праксом одавно почившег система социјализма у којем је држава била свеprisутна дадиља.

Милан Бекин

Заспао веслајући од Данске до Шведске

Да чудима нема краја, показује и недавни пример 78-годишњег Швеђанина који је пијан, после једног ноћног провода у данском граду Хелсингору, схвативши да нема довољно новца за карту, одлучио да украде чамац и да се

врати у Шведску. То је и учинио, али није успео у покушају да веслајући пређе пет километара широк мореуз Оресунд, који раздваја две земље, јер се уморио веслајући и заспао на мору где га је нашла патрола полиције.

Умрла 109-годишња блогерка

Аустралијанка, **Оливија Рајли**, која је недавно умрла у 109. години, сматра се за најстарију блогерку на свету.

Ова времешна бакица, која је веома радо користила Интернет и «ћаскала» преко њега, умрла је две недеље након што је исписала последњу поруку на свом интернет сајту.

Пријатељица јој је, почетком прошле године, објаснила шта су то блогови и од тада је госпођа Рајли редовно користила Интернет.

Венчање богатих у свемиру

Јапанска компанија «First Adventage», од 1. јула нуди резервације за оне који желе да се венчају у свемиру.

Током једночасовног лета, пар ће провести неколико минута у бестежинском стању када ће изрећи судбоносно «да» у присуству највише три сведока односно

госта, које буду желели да поведу са собом.

С обзиром на цену од 240 милиона јена или 1,45 милиона евра, за овакво свемирско венчање извесно је да ће ово задовољство моћи да приуште само богати будући супружници.

Пас посећује газду у затвору

Пошто је, како пише лист «Тирено», Лола, женка боксера стара 11 година, много патила у одсуству свог газде који је отишао на одслужење затворске казне децембра прошле године, ветеринару је било жао животиње па је замолио затворске власти да јој омогуће да посећује свог газду.

«Није хтела да једе, туга јој се видела у очима», рекао је ветеринар, наводећи да је Лола била у дубокој депресији због чежње за власником.

Према писању листа, сусрет газде и пса био је дирљив и личио је на сусрет оца и ћерке.

Док је Лола лајала од среће, газда је плакао и миловао је.

БАЧКИ БРЕСТОВАЦ

Маратонац без премца

Не одваја се од фотоапарата

Миомир Крњајић, пензионисани просветни радник у Бачком Брестовцу, учествовао је 12 пута на Фрушкогорском маратону, на стази дугој тридесетак километара и увек је стигао на циљ. Сви који то постигну – победници су.

– Од 1999. године, од када се такмичим у тој врсти ходања, немам такмаца. Док сам у природи и фотографишем – каже Крњајић.

Као млађи бавио се планинарењем и гимнастиком, а сада, поред брзог ходања, ужива у гајењу воћа и поврћа и виноградарству.

С. Завишић

СТАРА ПЛАНИНА

На Бабином зубу

У организацији Клуба пензионера Књажевца, група пензионера је почетком јула обишла обронке Старе планине, где се налази највиши врх Србије – Миџор, чија је надморска висина 2.183 метра. Одредиште им је био – Бабин зуб, испод чијег врха су смештени хотел и планинарски дом. Оно што је пензионере одушевило, поред изграђене ски-стазе и четвороседне жичаре, јесте чист ваздух, шумовити пропланци, непрегледне цветне ливаде и изворишта хладне воде.

Кратак одмор пред даљи пут

Посебан утисак је оставио и заједнички ручак на Јабучком равништу, у хладовини разгранатих и олисталих буква, поред природног изворишта хладне воде и расцветалог ливадског и шумског цвећа различитих врста и боја.

Није било пензионера који при повратку није понео букет цвећа, а било је оних који су убрали лековито биље којег има у изобиљу.

В. Јовановић

БАЧКА ПАЛАНКА

Бање на потезу

Филијала ПИО Бачка Паланка завршила је сав посао у вези са опоравком пензионера. Од 604 приспела захтева, тек ће 126 корисника (један пољопривредни, четири из самосталних делатности, а остало из реда запослених) кренути на плаћени одмор пут бања.

Половина пензионера са подручја ове Филијале ићи ће у «Термал» у Врднику, а у Апатинској бањи «Јунаковић» боравиће 40 корисника.

По неколико пензионера кренуће пут Златибора, Нишке бање, Врњачке Бање, Сокобање или «Русанде» у Меленцима.

Филијала је, према речима начелника за финансијске и опште послове **Душанке Јарчевић**, свим бањама у које ће стизати пензионери из Бачке Паланке упутила списак са њиховим именима и адресама.

Сада су на потезу РХ центри који ће позивати пензионере на опоравак.

И. М.

ВЕЛИКА ПЛАНА

Зорану Савелићу у част

Додела признања на турниру

У мотелу «Плана» у Великој Плани недавно је одржан први Меморијални шаховски турнир особа са инвалидитетом «Зоран Савелић» посвећен успоми на једног од оснивача и првог секретара Општинске организације слепих и слабовидих и глувих и наглувих из овог поморавског града.

Први турнир окупио је 16 шаховских такмичара који су играли девет кола, а тројица, према бодовном систему, заслужила победнички пехар: **Милорад Вулин**, мајстор Фиде из Београда, **Душан Алексић** из Велике Планае и **Милан Перић** из Крњева. Победнички пехар даривала је породица **Савелић**.

Живорад Марјановић, секретар Општинске организације слепих и слабовидих и глувих и наглувих Велике Планае, напоменуо је да сви морају да се постарају да се обезбеди трајност турнира посвећеног човеку који је имао снаге за донкихотовску борбу за права и бољи живот инвалида.

Сл. Константиновић

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА Узвратна посета

Чланове и руководство Општинске организације пензионера Смедеревске Паланке, недавно су посетили људи трећег доба из Крагујевца.

Била је ово узвратна посета чланова и руководства Градског удружења пензионера из града на Лепеници. Том приликом они су у хотелу «Кисељак», са својим пензионерским културно-уметничким друштвом «Лепеница» за своје домаћине, из Смедеревске Паланке, извели пригодан програм. Дружење се потом наставило на заједничкој вечери и трајало је до касних ноћних сати а, како рекоше сами, гости су задовољни отишли из Смедеревске Паланке.

Крагујевчани се представили домаћинима

Председници организација пензионера из Крагујевца и Смедеревске Паланке, разменили су искуства о досадашњем раду организација и договорили се за наредни сусрет. Он ће бити одржан у Крагујевцу и тада ће се усагласити активности на даљем унапређењу услова за бољи живот људи трећег доба.

Сл. Константиновић

ШАБАЦ

Дружење, осмо по реду

Годишња Скупштина Клуба пензионисаних радника унутрашњих послова Општинске организације пензионера Шабац, била је прилика и за дружење, осмо по реду, са колегама из Лознице, Смедерева, Новог Сада, Београда, али и представницима Асоцијације удружења пензионисаних радника унутрашњих послова Србије.

Председник шабачког Клуба, **Светислав Турудић**, нагласио је да чланови овог клуба активно учествују у раду шабачке пензионерске организације.

Поздрављајући скуп, **Стеван Јаковљевић**, председник Асоцијације, истакао је да многи клубови немају просторије за рад и обећао решавање тог проблема. У име шабачке организације пензионера **Милорад Теодосић**, председник, рекао је да ће и ова година протећи у настојању да се заштити стандард пензионера.

Гости су обишли Народни и Музеј мишарске битке, Стари град, шабачку плажу и излетиште.

Б. Радовановић

ВРАЊЕ

Чаробњак за дрво

Показује своје умеће

Пензионер **Томислав Златановић** од дрвета може да направи скоро све. Израђује фруле, ћемана, дрвена рала, тривоње (тестере), столичнице на склапање, дечје љуљашке, све врсте дрвених кашика, мишоловке... Одлично свира фрулу и ћемане. Пече ракију од сваког воћа. Посебно му је омиљена ораховача, а када га заболи вештачки зуб гуцне мало и бол умине. Подшишује пензионере са најнижим примањима и то бесплатно.

– Дрво сам заволео од малена. Обишао сам целу Југославију, растурајући трупце. Тада није било гатера. Од алата користим само нож. Израдио сам пиштољ и пушку. Неко ме је пријавио и дошла је полиција. Слатко су се насмејали видевши да су од дрвета – каже Томислав.

Р. Станојковић

ЗАЈЕЧАР

Пензионери аматери

У Дому културе «Котлујевац» у истоименом зајечарском насељу, приређен је свечани концерт КУД-а «Пензионер», поводом двадесетогодишњице рада овог зајечарског аматерског друштва. Присутне госте и учеснике свечане академије поздравили су **Верослава Димитријевић**, председник Друштва слављеника и **Божидар Цекић**, председник Савеза инвалида рада Србије. Иначе, у двеценијском раду КУД «Пензионер» имао је преко 300 наступа широм Србије и у суседној Бугарској.

Свечано обележене две деценије рада

У програму су наступили аматери из Свилајнца и пензионери из три бугарска града: Видина, Кнежа и Варне. Гости су били пензионери и инвалиди рада из Књажевца, Бора и Мајданпека. Уручена су признања најактивнијим појединцима и организацијама за сарадњу. Јубиларна признања су добили брачни пар **Вера** и **Ђорђе Костић** (најстарији чланови), као и **Боривоје Антић** и **Живојин Јовановић** (најстарији инструменталисти) овог зајечарског пензионерског КУД-а.

М. Славковић

ИСПОВЕСТ ПАЦИЈЕНТА ОБОЛЕЛОГ ОД МИКОЗЕ

Човек са гипсаном капом

Памти много деце са главама жутим од масти којом је настављено лечење после зрачења

Владимир Стокић (68), рођени Београђанин, памти и зрачење и гипсану капу. Као петогодишњак остао је – сам. Мајка га је оставила, а оца су убили Бугари 1944. Ускоро је доспео у Дом за сирочад, у Матарушкој бањи, који је касније пресељен на Рудник.

Дошло је двоје медикара. Прегледали су главе свој деци. Нашли су ми два печата и закључили да имам микозу. Још један дечак и ја упућени смо на зрачење у Београд, у општедржавну болницу. После сам носио капу за коју сам веровао да је гипсана. Када сам је скинуо, био сам комплетни Јул Бринер! Медицинске сестре мазале су нам главе неком машћу жуте боје. Стриц ме је још два пута после тога водио код берберина да ми обрије главу. Негде сам прочитао да је микоза војничка болест. Од кога сам је добио не знам, јер су у Дому била деца из целе Србије и Босне.

Затворен круг

Мајку није упамтио, али је годинама редовно сањао њен лик са слике. Све док је 1986. није пронашао. Живела је тада у старачком дому у Зрењанину. После тога, више је није сањао. Једноставно, каже, затворио је део круга који је недостајао.

Али, његовим патњама ту није био крај. Већ 1956. оперисан је од тумора на мозгу. Три године раније добио је страшне батине од управника Дома зато што се као главни дежурни – успавао!

– Ударао ме је шакама које су ми изгледале као лопате. Оба уха била су ми модра два месеца. Те батине су оставиле дубоки траг у дечачкој души.

Али, од тада је беспрекорно тачан и савестан.

Наш саговорник памти да је у Раковици и Богословији било много деце са главама жутим од масти којом је настављано лечење после зрачења и капа. На летовању са штићеницима Дома у Дубровнику, 8. августа 1956. добио је епилептичне нападе. Чак 40 за једну ноћ! Ситуација се мање-више смирила све до средине септембра када је, после удараца друга у главу, имао епи-напад и доспео у болницу. Оперисан је 21. октобра.

– Убеђен сам да сам тумор на мозгу добио или од зрачења или управникових батина! Пре операције професор **Бећирић** ме је припремио да ћу бити инвалид, али ћу остати жив. Пошто анестезија још није деловала, осећао сам кад су бушили рупе и секли кожу с главе. И све време – кукао. Јер, не

Владимир Стокић

трпим бол. После операције био сам у коми, нисам могао да говорим, нити да ходам. Најсрећнији сам био кад сам у 17 и по година поново проходао!

Данас је, каже Владимир, задовољан јер је остао нормалан. Радио је и зарадио пензију у комбинату «Спорт». Са супругом живи у Борчи и радо јој помогне и у кућним пословима.

Живот ме није мазио. Али, научио ме је многим лепим стварима. Никада нисам био лењ. Поштујем друге, и тражим да и они мене поштују. Да сам живео са родитељима, можда бих био размажен, овако, научио сам да се борим. И данас сам пун живота – закључује Владимир Стокић.

Ј. Томашевић

ПЕНЗИОНЕРКА НАДА ЈАНКОВИЋ ПОНОВО НА ЧЕЛУ «АБРАШЕВИЋА»

На путу нове славе

Пензионер **Нада Јанковић** се поново прихватила дужности на извесно време да, својим искуством, помогне да се изађе из тешкоћа. При томе се руководила превасходно дугом традицијом и неспорном улогом «Абрашевића» у културном животу Смедеревске Паланке.

«Абрашевић» је, наглашава Нада, у свом постојању дужне од једног века имао и успоне и падове. Све се дешавало као по неком «правилу»: успех - пад, па опет успех... Овај КУД, упркос свему, мора да опстане и – траје, јер представља респектну институцију кроз коју је

прошло много појединаца и много генерација.

– Опет смо ту, радимо, обезбеђујемо стручне људе, идемо напред – каже Нада Јанковић. – На Марковдан, 8. маја, већ смо имали наступ на страни, били смо

Нада Јанковић

у Великим Црљенима, који су тада обележавали Дан места. Примљени смо јако лепо и ми смо се лепо показали пред нашим домаћинима. У току дана извели смо две игре, а у вечерњим сатима смо наступили заједно са тамошњим КУД-ом. Организованим и, пре свега, педагошким радом може се обезбедити изгледнија будућност «Абрашевића».

– «Абрашевић» је део живота многих наших суграђана. Имао је сјајне стваралачке периоде, изванредне оркестре, хорова, солисте... Кружио је Европом и проносио славу

нашег фолклора и богатог народног наслеђа. Готово да нема Паланчанина који нечим није био или је још увек везан за «Абрашевић». Постоје емотивне везе, а ми ћемо се потрудити да некадашњи чланови поново почну да долазе у своје Друштво, да учествују у његовом раду и помажу.

Наша саговорница с разлогом помиње «фактор време» и наглашава да се за неколико месеци није могло учинити нешто више од онога што се оцењује као значајан помак напред.

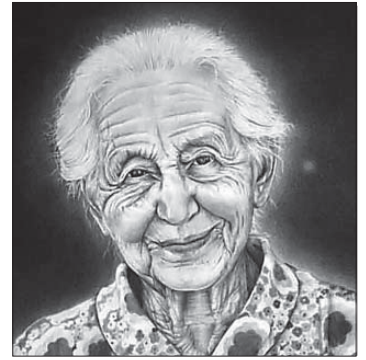
– Имамо доста позива за гостовања, али их на жалост још не можемо прихватити, пре свега, из финансијских разлога – напомиње Нада Јанковић.

Д. Јанојлић

ПРИЧАЛА МИ МОЈА БАКА

Повратак ветрењачама

Е, нешто се мислим чедо моје, са тим планираним ветрењачама ћемо баш добро проћи, јер смо са њима у прошлости имали великог успеха

Већ годинама су, дете моје, умни и људи од науке забринуте за будућност наше планете. Уништава се, у име напретка, све што је могло служити животу - природна богатства и животињске врсте, а и наша сутрашњица већ увелико посрће под теретом цивилизације. И увек стижу нови експерименти, од којих зависи будући РАСТ. То је чаробна реч овог времена, која значи не само раст индустријске производње или броја услуга, него раст економског и политичког утицаја, раст животног стандарда, раст потрошње овога и онога, раст берзе и инвестиционих фондова, раст малигну обольења, раст

развода, броја самоубиства, насилника и зависника...

А да би све ово расло, треба енергије. Нису више довољне хидроцентрале, термоелектране и други начини њене производње, него развијене земље, и све друге које неће да изгубе корак, граде нуклеарне електране.

Нећу ти, чедо моје, ни спомињати јавну и тајну борбу и преговоре око споразума о нуклеарном оружју. Већи и јачи та постројења имају и не крију, попут оних Иранаца, које би светски шериф радо да контролише и покори, или Индијаца чији је Парламент недавно једва донео одлуку о потписивању нуклеарног програма са Америком. Једни

га сматрају веома добрим за будућност земље, а други као издају националних интереса и потчињавање Западу. Индији ће то добро доћи и у цивилне сврхе, јер ће ту технологију куповати за нуклеарне електране, како би задовољила растуће апетите за енергијом.

Све то они, љуби те баба, раде на високом државном нивоу, не мислећи и не питајући шта народ мисли о томе. Кад се само сетим Чернобила где је ономад био велики квар на атомској централи! Нису били озрачени само оближњи; та то ти је, дете моје, и до нас стизало!

Сад је, некако, у Европи најгласнији тај председник Француске. Она канцеларка Немачке радо би градила нуклеарне електране, али је на састанцима оне њине «Г групе» званично против, јер је на то обавезује коалициони споразум. А **Саркози** је најавио да ће да изгради у Француској други европски реактор нове генерације, и намири тачно 60 нуклеарних реактора у својој земљи, која је највећи произвођач у Европи.

Не мари он баш никако што је недавно у реку и на тло из једне нуклеарке исцурело 30 кубних метара течности која садржи уранијум.

Локалне власти су одмах забраниле узимање изворске воде у три оближња града, наводњавање поља, риболов и све спортове на води, пошто је концентрација уранијума у реци Гафије била хиљаду пута већа од уобичајене.

Али, званичници су, према очекивању, изјавили да то што се излило у реку има уранијума који је отрован, али веома мало радиоактиван!

Нити им је поверовао народ, ни еколошка организација «Гринпис», који су на Ајфелов торањ метнули транспарент против француске политике нуклеарне енергије. А одржане су и демонстрације под паролом: «Не реагуј данас, бићеш радиоактиван сутра»!

Е, колико сам чула, и наши су у Србији намерни да граде нуклеарку, чему су се, јавним протестом, успротивиле разне невладине организације. Те су одлуке незаконите и опасне, сматрају њихови представници, и да би грађани, цивилне организације, синдикати и политичке партије требало да подигну глас против тог економски, еколошки, здравствено и социјално самоубилачког наума!

Ко да њих неко пита! Ако извозник атомске опреме процени да ће Србија у новоствореном политичком окружењу моћи да плати ту скупу инвестицију, биће нуклеарка! Начео нас Чернобил, припомогло бомбардовање, ту је и Кршко, и остале европејске нуклеарке у комшилуку. Знају западни хуманитарци добро колико је народа помрло од тог силног милосрђа.

Ови на нашим демонстрацијама предложише да се штеди енергија, да потрошња буде ефикаснија, и да се више користе обновљиви извори. Спомињана је и нека донација и неки пројекат градње ветрењача по Војводини, којима би се обезбедила електрична енергија.

Е, нешто се мислим, чедо моје, да ћемо ту, са тим ветрењачама, због великог искуства, баш имати успеха.

ФИЛОЗОФИ ОПШТЕ ПРАКСЕ

Данас срећан, сутра тужан

Понекад човек, можда од досаде, почне да размишља као да је, не дај Боже, неки велики светски филозоф типа Хегел. Па се у таквом тренутку досаде или депресије запита: **Кад сагледам овај свој живот или живот целог света данас сам срећан и пресрећан, али већ сутра тужан и јадан. Кад је већ тако, зашто сам пре милион година уопште силазио с дрвета и постао човек, а не остао мајмун? Погледај само своје кућне љубимце на четири ноге и птичице са два крила. Они имају само три циља у животу: да једу и не умру од глади, да воде љубав и продуже врсту и, понекад, да се мало изиграју између себе или са људима. И ништа их више не интересује: ни кредит, ни ауто, ни фудбалска утакмица. Међутим, у последње време кад сам ја тај филозоф који размишља зашто је сишао са дрвета, нисам баш задовољан због тих наших животињских пријатеља, јер све ми се чини да мало-помало постају људи. Лепо се неке од њих облаче, неке чешљају, неке једу само фина јела, а моја маца Нина отишла и корак даље, јер кад јој куца Фића остави мало свог јела она не фрче на њега, већ му приђе и полиже га по њушци, хоћу рећи пољуби. Е, то већ личи на човека. И кад Нина почне да гласа или да узима кредит и вози се скупим колима, онда ја више нећу постављати питање зашто сам сишао с дрвета. Нека се то упита Нина која љуби куцу, као што вереник љуби вереницу. А куца је њен вековни непријатељ.**

Борос

Унука Ика

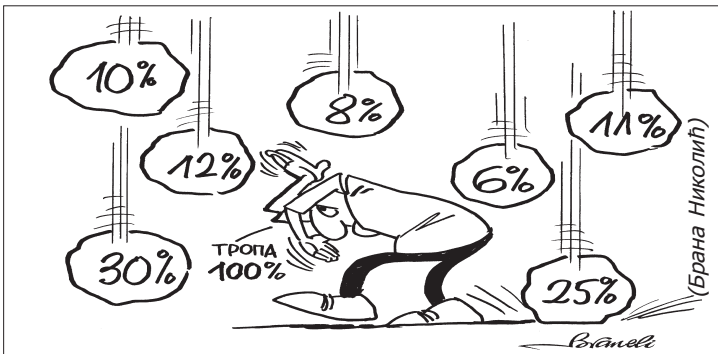
А како ми живимо

Свакодневно читам и слушам о томе како тешко живе пензионери са малим пензијама, па како једва крај са крајем састављају запослени који нередовно примају минималне плате, те они који примају надокнаде са тржишта рада и тако редом. Слажем се ја да је све то тачно и да никоме од њих није лако, али питам шта да радимо ми незапослени, вечно «млади, пред којима је тек живот», који никако да нам почне, јер ни са 25 ни са 30 година још немамо посао, па значи ни било какве приходе. И нисмо сви ми завршили гимназију, па се даље нисмо снашли, већ нас има и са факултетским дипломама, наводно дефицитарних занимања (програмер, на пример).

На слање чувеног ЦВ (оно што се некад звало биографија) на разне конкурсе фирме, углавном, и не реагују. Као да те пријаве за посао у бунар бацамо. Родитељи кажу да је и у њихово време било тешко запослити се, али бар кад негде конкуришеш пошаљу ти «одбијеницу» и кажу ко је примљен. Сада ни тога нема, па се просто питам гледа ли то ико, или се ти конкурси само «реда ради» објављују.

Видим да мој деда редовно добија и чита Ваш лист, па, ето, реших да са неким поделим своју муку, а и да свима који се жале на мала примања кажем да су и она боља него кад их уопште нема и зависи све од дедине пензије, очеве плате, ујакове добре воље, а ако наиђе неки привремен посић, онда си прави цар неколико дана.

М. Грастић, Београд

Има још брижних људи

Пошто је већ устаљено мишљење да више нико ни о коме не брине и да се уопште не обазиремо на то шта се дешава људима око нас, ни онима које познајемо, а о непознатима да и не говорим, морам да напишем да ипак још увек постоје и другачији људи.

Наиме, пре пар недеља, једног од најврелијих овогодишњих дана позлило ми је и, када сам питала за савет Хитну помоћ, рекли су ми да ће послати кола по мене. Нисам желела да долазе, сматрајући да има и оних којима је лошије, па сам позвала такси да ме одвезе.

Када ме довезао пред врата Хитне, таксиста је питао могу ли сама. Али, иако сам ја тврдила да могу, ипак је пошао са мном, увео ме у ординацију и на питање докторке шта је он мени одговорио просто – «таксиста». Она је помислила да је ушао унутра зато што му није плаћено. Међутим, рекао је да јесте и чим се уверио да су ме примили, отишао.

Ја ни сада не знам јесам ли му платила или нисам. Али, у сваком случају, желим да му се заиста захвалим, јер се понео као човек, и то брижан, коме је стало до људи које вози, а не само до њиховог новца.

С поштовањем,
Д. Дробњаковић, Нови Београд

ПИШИТЕ НАМ,

Драги читаоци,

Ово је простор намењен Вашим писмима. Пишите нам шта Вам се у нашем и Вашем листу допада, а шта би могло да буде боље, шта бисте волели да прочитате или да саопштите другим читаоцима.

Адреса је Булевар уметности број 10, 11070 Београд, или електронском поштом, на proffice@pio.rs

Ни одмори нису...

Пре, бре, кад су били празници, рекао би Момо Капор, а ја кажем, кад је раније била сезона годишњих одмора Београд би остао пуст и празан. Бар тада, лети, могло се кроз град, колима или јавним превозом, стићи свуда за час, без гужви и чекања.

Неколико година уназад ни то више није правило. Одмори у жеку, а град пун, препун. Да су бар то све туристи, па милина једна, али, на жалост, углавном смо то ми, исти, који немамо с чим на летовање, па и даље правимо гужву по улицама и аутобусима.

Ни лето више није оно што је некад било – синоним за путовање на море. Сада је Ада наше море и срећни смо што и њу имамо па се бар окупамо, а да није обавезно у базену.

И. Миленковић,
Церак

-Н-

Наталитет

означава укупно рађање на одређеној територији у одређеном времену. Подразумева учесталост рађања у оквиру целокупног становништва (франц. «natalitete» означава број рођених). Податак о висини наталитета може се добити као количник броја рођене деце (најчешће се узимају у обзир само живорођена деца) и броја укупног становништва.

Начело солидарности

се примењује у социјалном осигурању и подразумева да у одређеним ситуацијама права могу бити већа од обавеза.

Начело узајамности

у социјалном осигурању претпоставља реципроцитет обавеза и права.

Нормални трошак у пензијском осигурању

шире дефинисано, представља износ средстава неопходан да се покрију сви трошкови у вези са операцијама у текућој години у пензијском фонду. Уже дефинисано, нормални трошак представља само трошак финансирања пензијских надокнада који се може приписати текућој години.

Несрећни случај

се дефинише као изненадни и од воље осигураника независан догађај који, делујући споља и нагло на тело осигураника, има за последицу његову смрт, потпун или делимични инвалидитет, пролазну неспособност за рад и нарушавање здравља које захтева лекарску помоћ.

Нето вредност имовине добровољног пензијског фонда

представља вредност имовине фонда (збир вредности хартија од вредности из портфолиа фонда, некретнина у власништву фонда и депозита новчаних средстава фонда код банака) умањену за износ обавеза.

(Извор: «Речник појмова из пензијског осигурања», аутора др Јелене Кочовић и др Татјане Ракоњац-Антић)

ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ СВОЈА ПРАВА Обавезе и права самосталаца

Позната је чињеница да многи самостални обвезници доприноса за пензијско и инвалидско осигурање не измирују своје обавезе на време или их уопште не измирују. То постаје велики проблем код остваривања права на пензију. У случају да време осигурања, за које нису измирени доприноси, не утиче на право на пензију већ само на обим поменутог права постоји могућност да се призна право на пензију, а неизмирени доприноси намире кроз обуставу исплате једне трећине пензије на месечном нивоу.

Под самосталним обвезницама уплате доприноса подразумевају се:

1) осигураници самосталних делатности, осим оснивача и чланова привредног друштва који су засновали радни однос у том привредном друштву.

2) осигураници пољопривредници

3) осигураници запослени

• укључени у обавезно осигурање по члану 15. Закона о ПИО, којима је то осигурање на њихов захтев престало до 31. 12. 2005. године а нису измирили своје обавезе по питању доприноса,

• наши држављани запослени у иностранству, ако за то време нису обавезно осигурани код ИНО носиоца осигурања, већ уплаћују доприносе по том основу, према решењу Фонда ПИО.

• лица којима је решењем утврђено својство осигураника по члану 137. Закона о ПИО

• лица којима је признато продужено осигурање решењем Фонда, према прописима који су важили до 10. 4. 2003. године.

Решењем о признатом праву на пензију утврдиће се стаж за који је плаћен допринос и висина пензије на основу зарада на које је плаћен допринос. Такође, утврдиће се и време за које није плаћен допринос, износ дуговања са каматом у моменту издавања уверења о висини неизмирене обавезе. Решење ће садржати и обавезу обрачуна затезне камате до дана измирења обавезе као и уплатни рачун и позив на број према податку Пореске управе. Ово решење је привремено до измирења обавеза путем обуставе до једне трећине пензије. Важно је напоменути да се у случају смрти корисника ове пензије дуг преноси на евентуалне кориснике породичне пензије.

Стаж осигурања

Ј. Г. - МЛАДЕНОВАЦ: Ове јесени испуњавам услов за пензију, пуних 40 година радног стажа. Више пута сам прочитао да матична евиденција постоји од 1970. године, а ја сам почео да радим 1968. па ме интересује како ће ми се рачунати зарада и стаж у прве две године рада.

ОДГОВОР: За стаж остварен до 1970. године немојте да бринете, он ће бити урачунат као стаж осигурања неопходан за остваривање права на старосну пензију,

осим ако сте неким случајем у то време били на одслужењу војног рока или нисте имали 15 година живота, или били на редовном школовању. То су једини изузеци када се радни стаж уписан у радну књижицу не узима у обзир за признавање права на пензију. Што се тиче зарада оне се неће узимати у обрачун за пензију до 1970. године, јер је то година када је установљена матична евиденција и од када се зараде региструју.

Своју пензију ћете остварити једино под претпоставком да имате најмање 53 године живота.

ВИ ПИТАТЕ «ГЛАС ОСИГУРАНИКА» ОДГОВАРА

Весна Вићентијевић,
Сектор за односе с јавношћу

Породична пензија пољопривредника

ДАНИЦА ТАЛИЈАН – СЕЛО ГРЧАЦ: Уживала сам породичне пољопривредне пензије од 1995. године. Интересује ме да ли имам право на личну пољопривредну пензију, јер сам годинама уплаћивала допринос за пензију. Моја садашња породична пензија је свега 2.571,26 динара.

ОДГОВОР: Нисте навели колико имате година живота, као ни колико је стажа лично за Вас уплаћивано. Уколико имате минимум 15 година пољопривредног стажа а навршили сте 60 година живота можете поднети захтев за остваривање права на своју личну старосну пензију.

Према прописима БиХ

СЛАВКА ТОДОСИЋ – НОВИ БЕОГРАД: Пензионисана сам 1996. године у Београду. Последњи износ пензије износио је 210 евра. Од марта 2008. године исплату пензија на основу Споразума о социјалном осигурању између БиХ и Србије врши Република Српска. Али сада ми је износ пензије знатно смањен и износи 129,38 евра. Зашто је то тако?

ОДГОВОР: Ви вероватно у Србији немате најмање годину

дана пензијског стажа, тако да је цела пензија пала на терет Републике БиХ где сте и остварили готово цео свој стаж. Ступањем на снагу Споразума о социјалном осигурању са Републиком БиХ, Ви сте постали њихов пензионер и пензионисани сте искључиво по њиховим прописима. То што је пензија која Вам стиже из БиХ мања од пензије коју сте примали у Србији не можете кривити Фонд ПИО у Србији.

Повраћај доприноса

М. ЂОРЂЕВИЋ – ВРАЊЕ: Пензионисан сам са 40 година радног стажа 1. септембра 2005. године, са обрачуном доприноса од 1970. године до 31. децембра 2004. године. Стаж и допринос за 2005. годину од 8 месеци није ми узет у обзир приликом обрачуна висине пензије. Интересује ме да ли имам право на обрачун или повраћај тог дела доприноса за 2005. годину.

ОДГОВОР: Према прописима, који су важили у време када сте Ви отишли у пензију, зарада из текуће године за осам месеци у 2005. години се није обрачунавала у пензијски основ. Тек Закон, који је ступио на снагу 1. 1. 2006. године, омогућава да се корисницима пензије и текућа година у којој се иде у пензију урачуна у пензијски основ. Повраћај доприноса није могућ јер без уплаћеног доприноса нема ни признатог стажа за пензију.

ИЗ МЕМЉИВИХ ЗАПИСА

Господарево ружење доглавника

Бескрајно одушевљење Кнеза Милоша, кад му је руски цар доделио одликовање орден «Св. Ане I реда», спласло је чим је сазнао да су истом приликом одликовани и његови поклисари

Док су се кочијама преко бескрајних руских степа враћали из Петрограда у Србију, тридесетих година XIX века, с ордењем руског цара, секретари **Милоша Обреновића: Аврам Петронијевић и Цветко Рајовић**, нису ни сањали да им се у Крагујевцу припрема веома ружан дочек, само због тога што су и они одликовани! Господар, иако бескрајно мудар и лукав, није био сигуран да ће сам смислити најубитачнија сплеткарења, па је окупио своје остале доглавнике да би жаоке што боље наоштрио.

«Ништа друго, назве на миру чекати: а кад дође, сви великаши да знају да га нити за Петроград, ни за што друго што би његово посолство величало, ништа не испитују, већ да му се сасвим хладно у томе покажемо; а у исти пар, чибукџије, кафеџије, асталџије и друге моје мање служитеље, наговоримо, да га с различитим питањима

непрестано о Петрограду забављају... Тако му се можемо осветити, и зато сам наложио да га овде ови већи нипошто ништа не упиткују, већ да се опходе с њим тако, као да у Петрограду није ни био!» – овим речима писмом је упозорен и **Вук Караџић**, да не би честитао Цветку Рајовићу, иначе Господаревом секретару, који је држао до свог достојанства, за разлику од његовог сапутника Аврама Петронијевића. Иначе, ова двојица су пак били одликовани орденима «Св. Владимира IV реда», док су Господару носили орден «Св. Ане I реда», који га је бескрајно одушевио, али кад је чуо да су и секретари одликовани, додуше много нижим одличјима, Милошева радост је спласнула, па је програм ружења доглавника почео да се остварује...

«То ми толико лакше можемо учинити с њим (Цветком Рајовићем), јер

На камену срама

Времешни земунски учитељ Петар Димчоглија стигао је 1822. године у Крагујевац, да потражи службу. Кад се у недељу заврши у цркви служба, а Господар са свитом оде у двор и заседе на диванхани, он замоли једног посебно дотераног господина да му помогне. Био је то амица.

– Знаш ли ти штогод? – запита он придошлицу, који му рече да је много ђака описменио, и да их већ има међу протамом и капетанима...

– Е, видиш онај камен, он је за такве као што си ти, погни се и гласно што јаче можеш вичи, па ће те господар чути и дати што тражиш!

– Господару, ја сам учитељ из Земуна, могу деци предавати аритметику, ортографију, етимологију... те тражим службу! – почео је сироти учитељ, клатећи се на «бињекташу» (камену за узјахивање коња), да довикује, на шта су се горе на тераси сви смејали до суза, а с њима и остали народ, што се затече око говорника. Кад увиде намерно ружење, стари учитељ постиђен нестале у гомили света.

нам је Аврам на руци, од кога ћемо све моћи дознати шта нам нужно буде. И брату Јеврему посебно ћу писати (у Шабац) да се и он зна прам њега (Цветка) владати».

Познати повереник код Господара да смишља смицалице за спрађе свакога на којег му овај намигне, амица, смислио је «посао од поверења» секретару совјета Рајовићу: чим стигне, послаће га с касапима да им по селима откупљује овнове!

Колико су Милошеву «свету Ану» онемилити Аврамови и Цветкови «свети Владимир», види се и по томе што тај орден Господар готово касније није ни помињао, а ретко су га помињали и историчари и толики биографи...

Цветко Рајовић (1793-1873) надживео је, међутим, Милоша за 11 година. Стигао је да испроба готово све министарске функције и код Карађорђевића и код Обреновића, да буде осуђиван на смрт због Тенкине буне и да буде помилован. На почетку своје владавине

1816-те Милош је био задовољан са титулом кнез. Но, како су и готово сви чиновници виши од писара, били такође кнезови, он нареди да убудуће једино њега ословљавају са звањем књаз! Међутим, то је руска реч истог значења, па га је први сусрет с Русима уверио да је он пред њима раван свим осталим кнезовима у Србији, због чега Милош нареди 1827. године да се у Скупштини озакони промена у назив исправник! Али, ни то звање није «пило воду», будући да су у Каравлашкој исправници били велика господа, а Милош је био опседнут понижавањима, а не величањима, па на Скупштини, почетком 1830. затражи те се уведоше звања кнежинских и среских капетана, на челу својих капетанија.

Од тада је уведена титула господара, резервисана само за Милоша Обреновића, и изузетно за његову браћу и синове. Остали су се морали задовољити са звањем господин.

Станимир Божанић

Версај у Раковици

Биће да је неко од српских европејских путника био испричао Милошу Обреновићу да је некад француски «краљ Сунце» Луј XIV, градећи Версај (још недостигнут комплекс дворова по раскоши и уметничким творевинама) дао да се у катедрали сагради изнад олтара и посебна столица за њега, Луја, како би и током богослужења био највиши! Слично је поступио и Господар Милош: у посебној згради уз манастир Раковица, код Београда, приземље је било за калуђере, а спрат за њега Милоша.

Десило се некако 1830-те да Никола Станковић, донедавна одор-кнез Београдске нахије, узме у калуђера кључ и попне се на спрат, те се онде одмори... Кад то Господар дозна, поручи му из Крагујевца да одмах оде у Раковицу и да патос потре својом капом и после језиком полиже!

Неизлечива бољка

Боље да се правим луд, него да полудим.

Од свих болести зависности најтеже се лечи – политичка.

Гојко Јанковић

Песма и игра

Имам проблем с кожом. Гули ми је држава.

Нуде нам песму и игру, а нама се плаче.

Радомир Станојковић

Доскоци

Не питам вас за цену. Ионако немам пребијене паре.

Дотакао сам дно живота, али се на томе нећу задржати.

Раде Ђерговић

МОЛИМ ЗА РЕЧ

Продуктивност расте. Све нам је већи дуг према иностранству.

Монотонију нашег мрака нарушавају метеоролози. Они нон-стоп програмирају сунце.

Европа не може без нас. Кога би иначе кињила?!

Млади у Србији имају нову шансу. Научници тврде да на Марсу има услова за живот.

Дејан Патаковић

Точак историје

Кад дела говоре, говорник може да ћути.

Неком није довољан цео живот да се одлучи да живи.

Одмерене речи одају величину човека.

Они који немају шта да понуде деле савете.

Точак историје оставља болне трагове.

Живан С. Филиповић

РЕКЛИ СУ О...

ПРАВДИ

Чија сила тога и правда.

Народна пословица

Ако правда не помаже, кривда неће помоћи.

Народна пословица

Правда не треба много шевердања.

Народна пословица

Док правда тамнује, кривда царује.

Бугарска народна пословица

Правда је истина у акцији.

Дизарели

Да је човечанство желело правду, могло је одавно имати.

В. Хазлит

Правда без моћи је немоћна, моћ без правде је тиранска.

Паскал

Оно што називамо својом правдољубивошћу - врло често је само прикривена осветољубивост.

Р. Фанген

Правда без милосрђа постаје окрутност, а милосрђе без правде је слабост.

Метастасио

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14							15					
16						17	18		19			
20					21			22		23		
24					25				26			
		27	28									
29	30									31	32	33
34					35					36		
37					38		39			40		
41					42		43	44				
45							46					

Решење из прошлог броја

ВОДОРРАВНО: раоник, попити, екран, п, вагон, стал, срс, трка, т, честитања, т, он, Персида, ти, раб, патка, лет, Алеп, Хас, мени, народ, т, запис, изграђивати се.

Р. Јовичић